

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИКУ ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ

Ю.А. Опанасюк

В наші часи, незважаючи на всі досягнення науково-технічного прогресу, населення, організації та окремі території як і раніше піддаються дуже серйозній небезпеці опинитися в зоні впливу значної техногенної аварії. Дослідження економічних механізмів управління ризиками надзвичайних ситуацій становить значний теоретичний і практичний інтерес

Проблема мінімізації імовірності виникнення техногенних катастроф спирається на визначення техногенного ризику території та підприємства.

Ризик - це величина, що характеризує імовірність виникнення небажаної надзвичайної ситуації та кількісно відбиває максимальні збитки, яких можуть зазнати об'єкти, що лежать поблизу, в разі катастрофи.

З метою захисту безпеки важливо розрахувати ризики надзвичайних ситуацій і визначити, на кого та як вони вплинуть. Найбільшу небезпеку становлять негативні наслідки надзвичайних ситуацій, ризики яких невідомі. Тому необхідно розробити єдину методологічну основу виявлення ризику появи тих чи інших катастроф та розробити механізми їх подолання.

Оцінка ризику повинна бути поетапна та включати такі кроки:

а) визначення небезпеки;

б) оцінка небезпеки контакту з об'єктами, що зазнали техногенного впливу;

в) характеристика ризику.

На першому етапі виконується ідентифікація техногенної катастрофи; дослідження причин і механізму її виникнення; виявлення причини виникнення катастрофи; обчислення імовірності появи початкової події; виявлення різних шляхів розвитку початкової події та побудова "дерева подій"; обчислення імовірності розвитку початкової події; визначення кінцевих подій, які може спричинити той чи інший шлях розвитку початкової події; аналіз кожної з можливих кінцевих подій і виявлення серед них катастрофічних; обчислення імовірності появи кожної з цих ситуацій і виявлення серед них тих, які становлять загрозу для

людей, навколишнього середовища або інших об'єктів; розробка і опрацювання заходів щодо запобігання появі відповідної початкової події.

Таким чином, оцінка ризику - це системний підхід до оцінки і опису проблеми небезпеки, що створюється шкідливими речовинами у досліджуваній місцевості. Для мінімізації ризику появи техногенних катастроф треба внідрити систему управління ризиками.

Процес управління ризиком включає:

1. запобігання виникненню техногенної аварії;
2. ліквідацію та мінімізацію наслідків надзвичайних ситуацій у випадку, коли їх неможливо відвернути;

Економічний метод управління ризиками виникнення надзвичайної ситуації спирається на стимулювання економічних інтересів суб'єктів господарської діяльності, тобто керуючий вплив суб'єкта управління підкріплюється стимулами, що посилюють економічну заінтересованість об'єкта. Важливі засоби економічної системи управління ризиками надзвичайних ситуацій - це страхування та податковий вплив.

Розвиток системи страхування катастрофічних ризиків дозволяє: зменшити витрати підприємств по задоволенню претензій третіх осіб у зв'язку зі збитком, нанесеним їм забрудненням навколишнього середовища; дати гарантію постраждалим в одержанні належних їм за законом сум відшкодування незалежно від фінансового положення підприємства-забруднювача; виконувати функції контролю за здійсненням підприємствами мір безпеки; бути одним із джерел фінансування заходів щодо забезпечення безпеки і т.п.

Впровадження в Україні ефективних економічних механізмів з метою запобігання надзвичайним ситуаціям або мінімізації їх наслідків на основі стабілізаційного управління та забезпечення сталого розвитку зробить життя громадян більш безпечним, створить умови для соціально-економічного піднесення та економічної безпеки.